

# Priča



Vitka mlada žena duge plave kose zakoračila je na pistu presvučenu crnim baršunom, pogledom preletjela preko prepune dvorane, pričekala da je dohvati svjetlo reflektora, a zatim, trudeći se da joj s usana ne pobegne smiješak, energično zanjihala svojim bokovima te kliznula u žamor gledatelja i kišu bliceva fotoaparata. Kao klatno metronoma njezine su ruke naglašavale ritam hoda, svaki njezin korak potvrđivala je tutnjava iz zvučnika u kutovima dvorane, visoke potpetice zabijale su se u mekani tepih i napadno izdizale njezinu savršenu stražnjicu, a okrugle grudi tresle su se i samo više razmicale bijelu košulju nemarno nabačenu na kosti njezinih ramena.

Predebela, zaključi mirno Pris, dlanom prijeđe preko svog upalog, gotovo nepostojećeg trbušića, a onda još malo pojača ton na ogromnom televizoru, tako da joj se sada činilo da je тамо, на pozornici, па из hrpe odjeće koja je ležala на podu nastavi odvajati stvari i trpati ih u veliki crveni kofer koji je poput ralja biljke mesožderke ležao на širokom bračnom krevetu, jedinom komadu namještaja u sobi izuzev, naravno, televizora.

A ona vitka mlada žena sada je stigla do kraja piste. Tamo je stala s desne strane naizgled se dosađujući dok je čekala da iz dna pozornice došeta još jedna djevojka, njoj sasvim nalik, s jedinom razlikom što je ova imala kose oči, izrazito male grudi i potpuno

**Priča** POLJUBAC ŽENE-VJEŠALICE

raskopčanu košulju. U desetak dugih koraka ona se nađe uz plavuš i stane na lijevu stranu. Sada se svjetlo reflektora još malo zadrži na njihovim blijedim licima, a onda dvorana uz grmljavinu iz zvučnika nestane u tami.

Pris izgubi koncentraciju za pakiranje i s čipkanim grudnjakom boje kože sjedne na rub kreveta zagledana u crnilo ekrana.

Samo je trenutak tištine bio dopušten, a onda jedva čujan zvuk digitalne budilice ispuni dvoranu žamorom. Kako je postajao sve jači, tako se pretapao u glas indijske pjevačice, a zatim natrag u iritantno elektronsko blejanje. Zvuk prekidača odjekne dvoranom i sva se svjetla istovremeno upale zaslijepljujući publiku. Neka žena vrisne.

Pris izgubi dah.

Na podiju je stajala čudnovata prilika omotana tek u prozirni šal od gaze. Svjetlo je prodiralo kroz taj šal. Ali kao da je prodiralo i kroz to tijelo jer dao se razaznati samo groteskan sklop tankih kostiju. A onda kosti naprave jedan nesiguran korak. Pa još jedan.

Divna je, pomisli Pris.

To je tijelo bilo bez ijedne dlačice, potpuno golo, sjajne okrugle čele i ušiju koje su kao blijeda krila leptira stršala s lica iz kojega su zurila dva upala, mlijeko plava oka, smrznuta i beživotna. Sve drugo, obrazi, jagodice, usne, bilo je ispijeno, suho i prazno, a dva niza savršenih bijelih zuba bila su grozani nakit mrtve kraljice. Tanak, povijen vrat, slabašno se lelujao pod teretom, a grudi su sesložile kao preklopi džepova na kavezu od rebara. Tek se po ono malo

smežurane kože oko prepona moglo zaključiti da je riječ o ženskom ljudskom biću. Sablast se privuče kraju podija i tamo se zaustavi s očitim naporom. Gomila je nijemo iščekivala. Potom iz lijeve nosnice bolesnici klizne kap tamne guste krvi i pljesak se prolomi dvoranom. Brujanje oduševljenja prihvati spodobu i tako je uspije zadržati na nogama.

Predivna, pomisli ponovno Pris, pa ubaci onaj grudnjak s odabranom odjećom i zatvori kofer.

Uzela je komadić papira koji je na asketski tvrdom anatomske jastuku ležao poluizgužvan. Još ga je jednom pročitala u sebi jedva pomičući usnice. Zatim dograbi teški upaljač za cigarete u obliku Rubikove kocke. Modri plamen u trenu je papir pretvorio u prah. Ona pokupi ostatke u šaku i baci ih u zahodsku školjku. Dok je voda šumjela, obuće tamnosivi vuneni kaput, na glavu stavi bordo francusku kapu, uzme kofer i zaputi se prema vratima.

\*\*\*

Nebo je bilo sivo, bez sunca, tako da su ljudi što su nicali iz magle nalikovali na sablasti. Jedino se po ledenom dimu koji im je sukljao iz nosnica i usta moglo primijetiti da su doista živi. Magla je odgovarala Pris jer nije htjela da je itko prepozna. Uostalom, rekli su joj da ne smije ni s kim razgovarati. Naprezala je oči i konačno ugledala sjajnu neonsku reklamu za kino. Skrenula je u usku, slabo osvijetljenu ulicu istežući vrat prema zelenim pločicama s kućnim brojem. Ništa se nije čulo, izuzev potmulog zvuka vlakova u daljini. Prometa ovdje gotovo da i nije bilo, osim jednog automobila

# PričaC

## PričaC 2: Poljubac žene - vješalice

NATALIJA GRGORINIĆ i OG NJEN RAĐEN  
autor ilustracija OG NJEN RAĐEN

Copyright © Natalija Grgorinić, Ognjen Rađen i Ljubomir Grgorinić Rađen 2022.  
Sva prava pridržana. Svako korištenje, umnožavanje, kopiranje i reproduciranje dopušteno je samo uz izričit pisani pristanak autora.

k o m o č  
k o r u n a

nakladnik

Komoč koruna, radionica teksta i slike  
Vrčevan 32, 52204 Ližnjan  
[www.komockoruna.hr](http://www.komockoruna.hr)  
komockoruna@gmail.com

travanj 2022.



koji se zaletio kroz lokvu na cesti i zalio je vodom do koljena. Vjerljivo bi ga bila opsovala da se radilo o nekom drugom trenutku, ali sada, sada je bila prenapeta. Zaustavila se na broju dvadeset i tri, točno preko puta ulaza u malo kino ispred kojega nije bilo nikoga. Čak se činilo da nema ni plakata za film, ali onda ipak ugleda jedan široki poster. Djekočka na njemu smiješila se napadnim osmijehom dok joj je među usnicama visio komadić prženog krumpira, kao da vibrira.

- Dobro ste ispali na toj reklami, baš mi dođe želja da stavim nešto pod zube - prene je sirovi ženski glas.

Ali prije nego što je Pris sama sebi uspjela ponoviti da je dosta bilo jeftine samorasprodaje za bezimene oglašivače i prije nego što je do kraja u glavi sklopila krhku projekciju sebe na nekoj poznatoj modnoj pisti, sirovi ženski glas pretvoriti se u grubi pokret.

- Upadaj, ljepotice! - Pris ugleda ženu u širokim gumenim čizmama i debeloj zelenoj bundi ispod koje je virila gruba haljina na cvjetiće. Žena je potegnula u zgradu i zgura u uski prostor neosvijetljenog haustora. - Brže, brže, nemamo puno vremena. Daj što imаш!

Pris iz kaputa izvadi snop novčanica. Žena ih provjeri u mraku, na brzinu prelista kao da pregledava ljubavni roman na knjižarskoj polici, kiselo se naceri i izvuče se, bez pozdrava, natrag prema vratima. Pris je ostala sama, stisnuta među zidovima. Trenutak prije nego će shvatiti da se zapravo nalazi u dugačkom hodniku, netko je zgrabi za nadlakticu.

- 'Ajde, šta si se odrvenila! Idemo - bio je to ovaj put muški glas bez tijela koje bi se dalo nazrijeti u mraku.

Srce joj počne udarati poput poludjelog dinama i bjesomučno tjerati krv u žile. Odjednom joj je bilo

vruće. Muškarac je povuče za sobom, ona osjeti njegov jeftini miris mješavine crnoburzijanskih parfema na litre. Vukao ju je za rukav dok se spoticala o klizavo tlo. Kad rukom pokuša namjestiti kapu ispod koje ju je kosa od nervoze počela svrjeti, dotakne dlanom strop i shvati da su zapravo u nekoj vrsti tunela. Nametljivo i usplahireno šuškanje ispred njih ispravno protumači kao tapkanje uz nemirenih štakora.

Odjednom čovjek zastane. Zbog slabe svjetlosti koja je dopirala izvana, vidjela je da su došli do otvora i da stranac proviruje kroz njega van.

- Požuri, stići ćemo, samo požuri! - on skoči naprijed uz blago stenjanje - Hajde, miči to svoje šminkersko dupe!

On je sada pružao ruke prema njoj kojih dva metara ispod. Dok se namještala kako će se dočekati, ugleda goruće oči koje su im se približavale.

- Ako ne požuriš, zgazit će nas vlak, toga si valjda svjesna! - zadere se čovjek dok mu se glas gubio u buci nadolazećeg stroja.

Pris najprije baci svoj kofer, a zatim i sama skoči. U zadnji tren. Nakon što su pretrčali prugu, zaslijepi ih farovi lokomotive, a pod nogama im se tlo zatrese od snažnih vibracija.

- Koliko još? - upita bez daha nakon što je buka prestala.

- Tu smo! - čovjek je sada gurne ispred sebe. Pris shvati da se nalaze među teretnim vagonima, ali si ne dozvoli da glasno upita što će ona ovdje. Tek kad čovjek pokuca na jedan od parkiranih stočnih vagona, kad se vrata otvore, kad netko ispruži svoju bliju ruku koju Pris čvrsto stisne, tek tada shvati da su je očekivali.

Zapahne je strašan miris znojnih prljavih tijela, jer vagon je bio gotov prepun ljudi koji su sjedili, klečali, ležali, stenjali. Netko je odmah povuče za

Ovaj je sadržaj nastao u sklopu programa *PričaC - e-priča za mlade* zahvaljujući finansijskoj potpori Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske ostvarenoj putem *Javnog poziva za programe razvoja novih kulturnih i edukativnih sadržaja i digitalne prilagodbe u 2021. godini*.



kofer, ali ona zacvili i gotovo životinjskom snagom zadrži ga kraj sebe. Prije nego što se uspjela okrenuti prema izlazu u želji da ode iz ove mase uplašenih histeričnih žena, staraca i djece, začuje kako se željezna vrata vagona izvana zaključavaju. Uskoro se i tlo počne pomicati.

Krenuli su.

Pokuša doći do uskog otvora, ali su na njegovu bodljikavu žicu svoja usta priljubila dva mladića. Nije mogla sjesti zbog jedne debole žene koja se naslonila na nju baš kao da je komad namještaja. Zato ostane stajati tako ukočena.

Cijelim je putem pokušavala zamrznuti osjetila, da ne čuje stenjanje ljudi, da ne osjeti kako vrijeme sporo prolazi. Svako toliko vlak bi se zaustavio i tek je po škripavom zvuku vrata koja se otvaraju mogla pretpostaviti da im se priključuju novi i novi putnici.

Stočni vagon za ljude putovao je danima, Pris nije htjela razmišljati kamo ni kako. Znala je samo zašto. I to joj je bilo dovoljno.

\*\*\*

Kada su je s ostalima izgurali iz vagona, Pris je sjela na svoj crveni kofer i odsutno se zagledala prema ulazu na kojemu su stražari upravo zatvarali crnu željeznu kapiju. Visoko iznad ulaza bio je i natpis, ali ga Pris nije mogla pročitati.

Oblaci su se okupljali iznad nje, tamni i teški i gladni, a prve pahulje počele su provijavati bockajući njezine okrugle dječje obaze. Nije ni primijetila da se grupa ljudi oko nje postupno smanjuje, a onda jedna noga obuvena u vojničku čizmu udari u kofer i Pris se stropošta u blato. Nitko se nije smijao. Poslije je shvatila zašto. Poslije.

Naredili su joj da se svuče do gola. Usput su je boli prstima i štipali za grudi, a onda joj navukli poderanu vreću preko glave. Natjerali su je da tri mjeseca hoda po blatu i prenosi oštре komade kamena s jedne hrpe na drugu. Pokušala je razgovarati o tome sa stražarima, ali su je oni ponovno svukli i golu tukli drvenim palicama. Poslije toga nije se više usudila ni s kim razgovarati. Spavala je u hladnoj baraci na trulim daskama, ispod žene koja je neprestano kašljala. Po prvi put u životu osjetila je glad.

Ali kada bi pogledala svoje ruke koje su sada bile tanke i usukane kao vrbove grančice, kada bi osjetila kako je žuljaju vlastite kosti, kada bi cijelu svoju dojku spremila u vlastitu šaku – bila je sretna.

\*\*\*

Jednog dana urlik sirene probudi Pris iz dugog, nemirnog sna. Istrčala je iz barake baš u trenutku kada se željezna kapija treskom otvorila, a kroz neodlučnu zaprekuzbunjenu stražara među ogradu od bodljikave žice utriči najmanje dvadesetak ljudi naoružanih kamerama različitih veličina. Netko im je viknuo da stanu. Nisu ga poslušali već su se u tenu razmilili svuda naokolo.

Prvi od njih, muškarac u maskirnoj uniformi, pritrčao je Pris, usmjerio svoj teški crni fotoaparat dugog objektiva u nju i počeo okidati. Kamera je škljocala i zujala, bljesak blica odbijao se o njezinu suhu bijelu kožu, Pris se pokušavala nasmiješti, ali je njezino obamrlo lice nije moglo poslušati. Pokušavala je pozirati, ali na njezinom izmučenom tijelu više nije bilo nijednog mišića koji bi imao snage pokrenuti se. Ipak, imala je viziju Nike sa Samotrade i podigla je gole kosti ruku. Odmah zatim izgubi ravnotežu i stropošta se u mokru zemlju ispred barake.

Muškarac odbaci kameru, padne pred njom na koljena i podigne joj glavu iz blata.

- Nisam li divna? – šaptala je – Hoće li me voljeti?

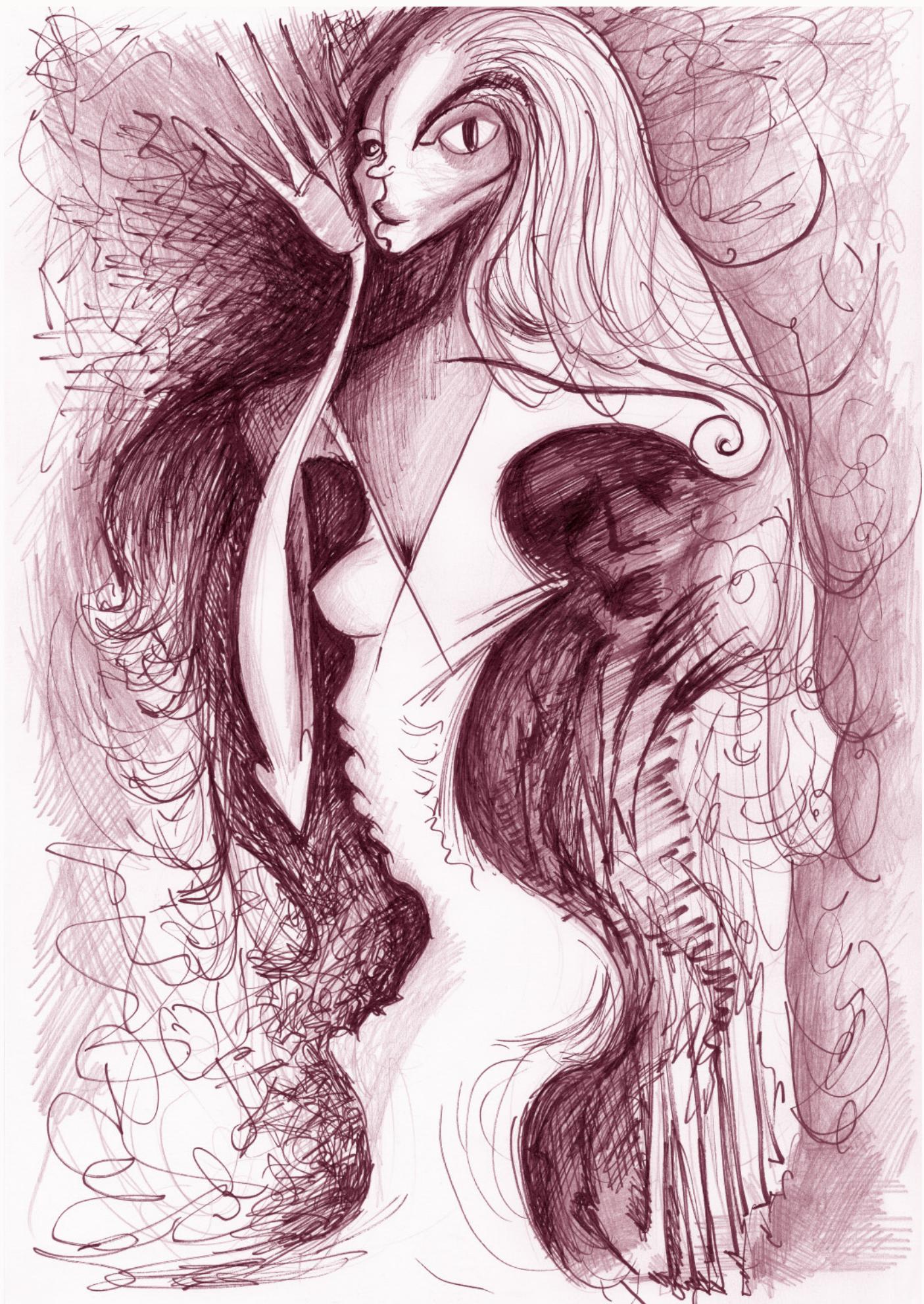
On je držao ostatke njezina lica među dlanovima i dok mu je užas tresao tijelo, samo je uspio izustiti:

- Natpis! Zar nisi pročitala natpis?

Pris ga začuđeno pogleda pa tek umorno sklopi oči:

- Ne može se pročitati. Ne može se pročitati iznutra – i htjela ga je još pitati u kojim novinama će izaći one fotografije, ali je tada izgubila svijest. Fotograf se prigne i nježno poljubi njezine hladne usne.

Fotografije jadne Pris objavljene su na naslovnicama gotovo svih časopisa i svaki članak koji je govorio o ovom događaju imao je i njezino lice za ilustraciju. No čitatelja se sigurno najviše dojmila fotografija željezne ulazne kapije iznad koje su se mogle pročitati riječi: *Izznoy – Rad oslobođa!*



Prvo vrijeme nitko nije htio povjerovati. Bilo je jednostavno nemoguće povjerovati. Toliko godina nakon užasa Holokausta, u vrijeme kada na planetu nema više ni jedne osobe koja se nije rodila nakon 1945. otkriveno je da je sve te godine postojao jedan koncentracijski logor. Nakon podjele Njemačke, preuzeli su ga Rusi, nakon njih Istočni Nijemci. I jedni i drugi imali su potrebe za njim. Po padu Berlinskog zida i ujedinjenju Njemačka je otkrila prednosti mjesta na kojem se može bespovratno deponirati neugodne probleme. Ipak, tada su prestale s radom plinske komore, a iz visokih dimnjaka krematorija prestao je kuljati crn, mastan dim. Stanovnici okolnih mjesta obaviješteni su da željezara više nije rentabilna. No redovno bi se, svaki mjesec, jedan stočni vagon odvojio od lokalnog vlaka i nestao u smjeru Tvrnice. Nitko nije želio vjerovati u to. Ali fotografije nisu ostavljale nikakvog izbora.

Cijeli svijet bio je zgrožen. Ili možda ne baš cijeli.

\*\*\*

Nakon što su moralisti prozvali društvo zbog

gubitka povijesnog pamćenja, nakon što su šikanirani mnogi estetski kirurzi i zatvoreni mnogi instituti s agresivnim metodama mršavljenja, nakon što je svijet jedno kratko vrijeme uživao u pizzi sa slaninom i punomasnim vrhnjem, nakon trendova srčanih udara i povišenog kolesterola, poslije svih tih odgovora i odgovora na odgovore, jednog sunčanog jutra dva su se crna mercedesa parkirala kraj oštećene žičane ograde. Za njima se dokotrljao manji kamion prepun opreme.

Uskoro su žice bile popravljene, trava koja je bila u međuvremenu iznikla počupana je, podignute su barake i postavljeni teški reflektori. Uskoro su došli i vojnici sa psima. A postavljen je i novi natpis: *Hotel Iznoy - ljepota oslobođa!*

Namjernici su u čudu mogli gledati u stotinjak debeljuškastih muškaraca i žena u ružnim prugastim pidžamama dok su oko njih trčkarali konobari, manikirke i osobni učitelji tjelovježbe.

Tamo negdje, na rubu pameti, svijet je ponovno zaboravio na sebe.

# SJEVERNI KRIŽ

Dok se kapetanov glas, koji je najavljuvao bacanje sidra na nekoliko sljedećih sati, gubio među sirenama trgovačkih brodova i povicima nervoznih ribara u luci, on je odlučio nakratko otići u grad.

Zaželio se čvrsta tla nakon gotovo trideset dana plovidbe na teretnjaku koji je bazdrio po kiselu vinu i trulim maslinama. Razdraživala ga je crna boja što mu se s masnih udova stroja u utrobi broda lijepila za kožu, tako da ju je bilo nemoguće oprati. Čistu svinjsku mast trljaо je o ispucale, žuljave ruke dok se u strojarnici pomalo slijegala para od naporna putovanja. Dok je s trojicom kolega veslao prema molu, a iznad njih se gnijezdila teška, troma magla,

u malome je čamcu postao svjestan kako ga želudac izjeda gladnim vučjim ugrizima. Od mirisa pržene ribe, kuhanе riže, začinjenih juha i pečenih svinjskih butova, koji su se širili pred tržnicom, zavrtjelo mu se u glavi. Žilavi kosooki mladići raznosili su teške pakete povremeno se sudarajući s nervoznim vozačima rikši koji su za tu nesmotrenost od svojih pospanih i u meke jastuke izvaljenih mušterija kusali jezikovu juhu.

Prije negoli se bude skrasio u nekom restoranu s crvenim lampionima i žuborom vode u bazenu punom zlatnih ribica, odlučio je kupiti nekoliko sitnica za ženu i djecu. Ona je poželjela nekoliko metara prave kineske svile, a on se čitavo vrijeme pitao

kako će tim svojim grubim strojarskim rukama uspjeti odrediti kvalitetu materijala, jer trgovci rastrošnim i glupim mornarima uvijek podvaljuju slabu robu po paprenim cijenama. Povrh svega, nije mu bilo jasno zašto bi netko usred sve one sirotinje primorskog sela tamo negdje na dalekom zapadu, u Istri, maloj i gladnoj austro-ugarskoj provinciji, gdje sve vonja po slanim srdelama i kukuruznom brašnu, htio imati komadić nečega tako finog i lijepog i, na kraju krajeva, potpuno nepotrebnog, nekorisnog. Ali ona je bila takva, uvijek ustrajna sanjati najuzaludnije i najbeznadnije snove koji su njemu samo stezali grlo od muke i nemoći.

Još se neko vrijeme vrtio po uzavreloj tržnici gdje su ga za rukave potezali krežubi prodavači suvenira i šverceri neprozirna pogleda, a zatim je izabrao lijep plavi uzorak s narisanim bijelim, nježnim trešnjinim cvjetovima i strpao ga pod pazuh zajedno s drvenim leptirima na kotače kojima bi se gurajući ih pomicala krila uz glasno lepetanje – za djecu.

Kročio je zatim u prvi labirint ulica koje su načićane svijetlećim reklamama mamile poput kakve egzotične uličarke odjevene tek u raskošan nakit i spremne udovoljiti svakoj želji. Skrenuo je u sporednu ulicu koja je vijugala prema tihim i slabije osvijetljenim četvrtima. Slijedio je natpise restorana i po iskustvu birao onaj najslabije označen, s izbljedjelim slovima i ispranim slikama. Jer, mislio je, ovi su toliko zaposleni da nemaju vremena misliti na ukrašavanje natpisa. Njegova je sreća bila što su svugdje, u pravilu, uz kineske bili i šturi natpisi na engleskom. Konačno je, već umoran i pospan od gladi, dok se magla na ulici polako oblačila u noć, tmurnu, bez zvijezda, prošao kroz crvena vrata koja su zazvonila šumom tisuća uznenimirenih morskih školjki.



Dočekala ga je ljubazna debeljuškasta domaćica pokazujući mu stol u kutu nevelike gostonice. Sve je bilo puno dima, a strojar je bio siguran da je razlog tomu ponajmanje u duhanu. Ljudi veselih i opijenih lica uranjali su obuze u slatkast umak od papričica te sladostrasno grickali klizave repice neposlušnih škampa.

Jeo je halapljivo, najprije školjke, zatim govedinu, a onda mu je krv šiknula u sljepoočice nošena munjevitim udarcem rakije i više mu jezik nije mogao razlikovati zalogaj od zalogaja, sve se pretvorilo u težak, pijani osjećaj neizmjerne ugode. Nekoliko mu je žena nametljivo ponudilo svoje bijedo meso ispod nabora haljina, ali je on samo brbljao na njima nepoznatu jeziku:

– Ne, fala, fala

puno, ne rabi, ne rabi... – pa su se crnokose djevojke udaljavale zvoljne i nesigurna hoda u visokim europskim cipelama.

Mislio je o tomu kako je trebao izabrati vojsku, barem bi ga češće bilo kući, i po tko zna koji put zaključivao je da sudbinu ne možeš birati baš kao ni oca ni mater, takva je kakva je, tvoja je i ti si po njoj. Možda se skriva u takve jadne misli koje su se gubile same od sebe, napose onda kad je puna želuca izišao na svjež zrak. Imao je još nekoliko sati do povratka na brod i bio je siguran da se snalazi u mračnim uličicama. Nije se bojao, bio je snažan i znao se braniti. Ali kako se braniti od noći i mamurluka? Tek nakon sat vremena shvatio je da je zalutao.

Tada kraj jednog oluka, niz koji se cijedila zaostala kišnica, ugleda dječačića od nekih sedam godina, promatrao ga je kao da mu nešto želi reći. Strojar mu se dobroćudno nasmije, a onda mu dječak dade znak neka ga slijedi. Strojar pomisli, mali je shvatio

njegovu izgubljenost pa će ga za nekoliko američkih centi dovesti do obale. Razbijanje tanjura i noćne svađe pijanih parova brujale su mu iznad glave. Svako toliko morao se sagnuti da ne zaroni u rublje koje se sušilo na nisko postavljenim konopcima. Onda dječak naglo stane, okrene se prema strojaru i uhvati ga za ruku. Strojar pomisli kako ga podsjeća na njegovog... A onda se skameni.

Iz kuće pred kojom su zastali, kuće bez dvorišta, gotovo nalijepljene na ulicu baš poput svih ostalih, iz takve obične sive kuće izide ona. Imala je dugu pletenicu kakvu je obično nosila za spavanje. Njegova žena. Mahnula mu je rukom kao uvijek kada ga upozorava da je nešto pogriješio. Dok je gledao u lice svoje žene, dječak ga je vukao u kuću. Hodao je opijen, a opet sasvim trijezan, bio je siguran da ne sanja. Za stolom su ga čekali s već ohlađenom večerom njegov mlađi sin i najmlađa zlatokosa kćerkica. Djeca su mu potrčala ususret i objesila mu se oko nogu. Zatim su ga posjeli. Žena je micala usnicama u tihoj molitvi, svi su se prekrižili i počeli jesti. Stolica na kojoj je sjedio bila je tvrda, palenta je mirisala u svojoj sirovoj jednostavnosti, sve je bilo stvarno. Bez razmišljanja pruži ruku prema njezinu licu, mekom, bijelom, krepkom od rada na svježem zraku, ali kad ga ona prijekorno pogleda: *dica su tu, daj si reći*, on ne izdrži i izleti iz kuće.

Trčao je sumanuto sve dok nije stigao do mola. Nije želio misliti o tomu kako je u jednom nepoznatom gradu večerao sa svojom malom, osamljenom obitelji koja je trebala biti na drugom kraju svijeta.

Brod je otplovio dalje, u daleke nepoznate zemlje, nepoznate i daleke, ali uvijek na jednak način. Za ono što mu se dogodilo u južnokineskoj luci našao je objašnjenje u mornarskoj fatamorgani. Naime, i s pomorcima se, baš kao i s pustinjskim putnicima, fizika zna poigrati na najneobičniji način. Česti prelasci vremenskih zona i mijenjanje zemljopisnih dužina i širina jednostavno preduhitre um koji zbog umora i iscrpljenosti ponekad zakaže. Tumačenju nije trebalo dodatnih objašnjenja, nije mislio o

tome. Sve dok se nije ponovilo. U lučkom gradiću na sjeveru Australije. Nabasao je na kuću, tamo su ga čekali žena i djeca, njegova vlastita. Mislio je, mašta i neiživljena strast traže svoje, njegova se divlja priroda buni i želi rasijati sjeme svuda svjetom, ostaviti traga, osjećati se svuda kao kod kuće.

Dogodilo se i po treći i četvrti put. Premda je pazio da ne pije, svjestan kako dolazi u sasvim nepoznat grad. Neko se vrijeme bojao i zakoraknuti na tlo jer se nije doimalo čvrstim, zapravo se činilo nesigurnijim od prevrtljivih morskih valova. Ipak, bilo je teško odoljeti. Nemoguće.

Zanesen, ljubio je grudi svoje žene i trčao sa svojim dječacima livadom, uspavljuvao malu zlatokosu.

Prestao se opirati.

Prestao je bježati.

Pitao se koja je od njegovih obitelji stvarnija. Ali samo ponekad. A onda je zahvaljivao Bogu na njegovim čudesnim darovima. Malo za tim opet bi sve preispitivao i ljutio se, bjesnio. No to je samo vrijedalo njegovu obitelj. Ona je sada poput najvjernijeg prijatelja putovala s njim.

Nakon sedam dana plovidbe, pristali su u novoj luci.

Na kišom opranoj palubi strojar je čekao da obli bokovi broda uplove u tijesno sidrište. Potom požuri niz mostić. Čuo je za sobom korake posade. Netko ga je pozvao po imenu, ali on samo uvuče glavu u ovratnik kaputa i kapu natakne jače nad oči. Uskoro se probijao kroz gužvu kurvi i pijanaca duž luke. Pohitao je gore uz ulice nepoznata grada osjećajući da je stigao domu koji nikada nije napustio.

Hodao je već dugo loše osvijetljenim dijelom grada, prošao je i tržnicu, a kiša je bivala sve jača i podmuklijala, vjetar mu je bacao kapi ravno u lice, vodu u rukave, a ona mu je grizla zapešća i čelo kao hladna zmija. Već posumnja kako je zalutao, kad ugleda svoga najstarijeg sina gdje se igra ispred niskog kućerka odškrinutih vrata iz kojih je sjajila svjetlost, dopirala tiha toplina i nježni mir.

Dječakova košulja bila je promočena, kosa mu se slijepila za uši što strše s upalog lišca, a neka je blijeda sreća kao koprena ležala na njegovim

obrazima, no dječak se uozbilji kada opazi oca i sakrije iza leđa igračku.

Strojar priđe dječaku i izvadi ruku iz džepa, a dječja mu se glavica učini još manjom u usporedbi s vlastitom šakom, pa on tek jedva zamjetno kimne, ugura dječaka pred sobom u kuću i zatvori vrata.

Dvoje mlađih već su spavalii, stisnuti uza zidanu peć usred sobe, žena se prala iznad limenog lavora u uglu.

Strojar bez riječi pogura sina u postelju od vunenih pokrivača i starih kaputa, pa priđe ženi i dodirne njezino golo rame.

Ona se strese od dodira promrzlih prstiju, ali ga pozdravi osmijehom na kojem bi se, pomisli strojar, mogao grijati godinu hladnih dana.

Tada svuče kapu i položi je na stolicu preko koje prebaci i mokar kaput, pa ih tako zajedno prinese peći.

Žena ga još jednom pogleda, ali on joj odmahne da nije gladan, pa ode u njihovu sobu, tamo sjedne na krevet i počne se izuvati. Za njim dođe i ona,

raspuštene kose i golih grudi, pa se popne na postelju iza njega i pomogne mu svući košulju.

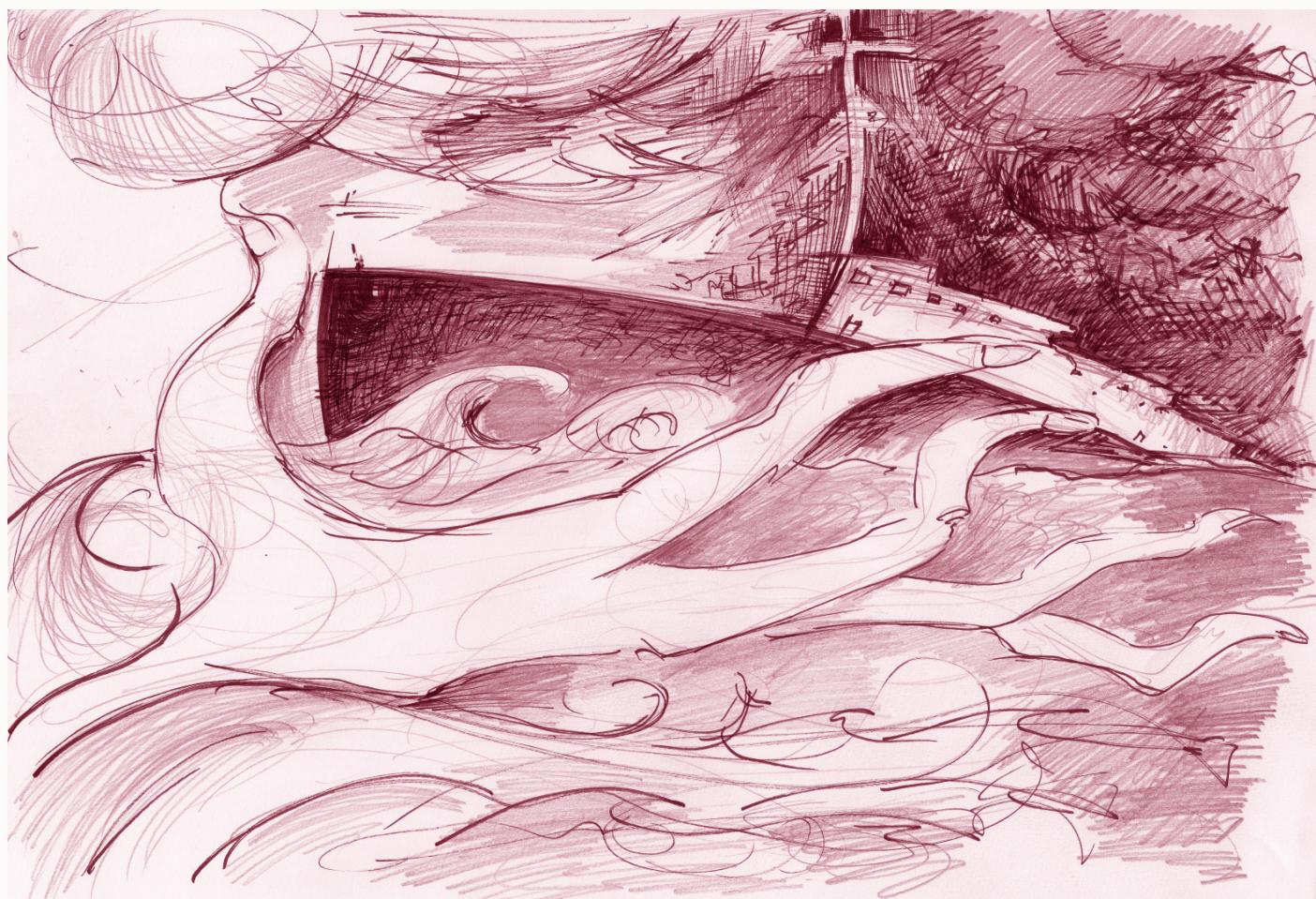
Zaspao je prije no što je ona stigla ugasiti svijecu i isplesti pletenicu. Zaspao je snom bez snova.

Probudi ga vrisak.

Bez daha poleti u veliku sobu i nađe ženu na podu kako jednom rukom skriva grudi, a drugom pokušava utješiti najmlađe dijete, djevojčicu koja je gorko plakala stoeći pored majke. Mali je sin sjedio u krevetu, gledao je sestricu i dlanom razmazivao suze po obrazima, a njegov stariji brat stajao je bos na hladnu zemljanom podu. Tada dječak rukom pokaže na širom otvorena vrata kuće kroz koja je plazila rana jutarnja izmaglica.

Žena podigne pogled prema strojaru i zausti nešto. Prekasno – on je već sa stolice dograbio kaput i potrčao niz ulicu.

Činilo mu se da čuje samo odjek svojih bosih nogu po kamenju, ali uskoro razazna korake drugog trkača pred sobom. Jače upre i potrči brže. Tada ugleda muškarca, mornara koji je bježao prema luci.



Strojar zaurla pun bijesa i žuči, onaj se mornar okrene, spazi ga, pozuri dalje, no strojar mu je već bio za petama. Mogao je čuti teško disanje drugog muškarca, skuti njegova kratkog plavog kaputa bili su mu nadohvat ruke, šake je već počeo oblikovati u grabežljive kandže, kad bjegunac vješto preskoči preko košara koje su piljari tek počeli otvarati. To strojaru ne uspije pa se spotakne o jednu i padne preko kamenih ploča tržnice.

Kriknuo je ležeci nasred puta i stisnutom šakom zaprijetio mornaru koji se slavodobitno okrenuo. Pogled u lice suparnika skameni ga. To mu je lice bilo dobro poznato. Sličilo je onome koje je žurno brijaо svakog jutra u brodskoj kabini. Njegovo vlastito.

Zašto je to lice tako silno uplašilo njegovu ženu i djecu?

I konačno, zašto njegovo lice putuje sámo, bez njega, upličući mu se u život?

Dugo je trajao povratak kući. Koljena su ga boljela, dvije žive rane pulsirale su jače pri svakom novom koraku. Hladan vjetar šibao ga je po goloj glavi, uši više nije osjećao, postao je svjestan oskudne odjeće, a kratkim je plavim kaputom pokušao prikriti nedostatak hlača i košulje. Nitko nije obraćao pozornost na odrpana mornara, nije bio prvi koji je izgubio na kartama, a život je, svi znamo, u kartama.

Konačno je došao do kućice, no tamo nije bilo nikoga. Ušao je, ali ga dočeka tek hladna, ugašena peć i zdjela na podu oko koje je obigravao nepoznat žuti pas. Strojar se ukopa na vratima, a neka nejasna bojazan usadi mu se u srce kao ledeni klin. Priđe psu da ga potjera od zdjele, pas povije uši i tiho zareži.

Suh starački glas odgovori psu iz susjedne sobe, a zatim se začuje raspuklo hripanje i nesigurni spori koraci.

Strojara preplavi val nervoze, ruke mu se počnu tresti, u ustima osjeti gadan, metalan okus straha. Još jednom pogleda psa, koji ga je napeto proučavao, pa pobjegne pred onim koracima u novo jutro koje se kao ubojica šuljalo ovim stranim mjestom.

Strojar je iz grada bježao ulicama koje su vodile naviše, iznad luke i mora, uz brdo koje se nadvilo

nad gradom kao nestrpljiv otac nad djetetom. Samo je sunce skriveno među oblacima pratilo njegov napredak. Trčao je slijep od znoja i ludila koje mu je prijetilo. Kada je prošao i posljednje kuće, ostao je bez daha. Srušio se iscrpljen stotinjak metara iza crkve, sred groblja na vrhu brda.

Tamo je ležao dugo, lica zarivenog u vlažnu, mirisnu zemlju.

Sati su prošli prije negoli se uspravio.

Oslonio se na laktove i pred sobom otkrio neugledan drveni križ s napola izbljedjelim natpisom.

Strojar se privuče bliže i potrudi se pročitati, kao da je riječ o poruci namijenjenoj baš njemu.

Nije razumio isprve, pa pokuša ponovno. No ni nakon što je svako slovo pročitao dvaput, nije shvaćao.

Nije želio shvatiti.

A onda zaplače.

Na križu je bilo ime njegove žene.

I ne utješi ga kada pokraj križa ugleda tri nova s imenima svoje djece.

Ne utješi ga, niti ga iznenadi.

Učini mu se u tom trenu kao da je bol jedina preostala. Ipak, bilo je nečeg mnogo goreg od nje. Mučni, mračni strah što ga je ubadao okrutnim pitanjem: Čini li djeci nepravdu ako prvo zaplače za njihovom majkom?

A morao je najprije zaplakati za ženom.

\*\*\*

Tada se naglo zagrcne.

Kao da je netko stavio prst na mjesto bola iz kojega su tekle suze.

I kao sunce poslije kiše na strojarevu se licu pojavi nesiguran i plah osmijeh.

Osmijeh peraste u glasan trzaj smijeha.

A zatim strašan ledeni grohot odjekne s brda strovalivši se u uskovitlano more.

Lice mu se zacrveni, oči se zacakle, ruke je raširio kao da želi zagrliti nebo.

Pred njim je stajao razlog zahvalnosti: peti križ, jednak drven i skroman kao i ostala četiri.

A na njemu strojarevo ime.

# ELEANOR RIGBY

**J**ednom će vrijeme baciti u more sve preostale dane staroga kapetana Rigbyja. Bit će to na nekoj dugoj plovidbi bez pristajanja, njega će samo pustiti niz dasku u valove, zašivenog u vreću od grubog platna. Nad tim će mjestom još nekoliko trenutaka nastajati i nestajati koncentrične kružnice i možda će nekoliko galebova nadletjeti čuperak jute. On sam, kapetan Rigby, ne mari kada će se to dogoditi, tek najveća mu je želja da valovi, posljednji valovi koji se sklope nad njim, budu zeleni, zeleni kao bokovi njegove Marte, kao zelene oči riđokosih koje je ljubio, kao bronca na blagoslovu lučkog sveca što stoji tik ispred vezova.

Kapetan je za svog dugoga i čudnog života čuo toliko tlapnji o plavome moru, mada takvo što nikada nije video i siguran je kako će mu se ovaj inat ostvariti. Kapetan Rigby nema lijevu nogu. Dao ju je za nešto, sad se više ne sjeća za što i zauzvrat dobio metalnu pločicu na šarenou vrpcu. Kapetan Rigby nema desnu ruku, što njemu ne znači previše, s obzirom na to da je stari momak ljevak. Nitko ne zna gdje je i kako izgubio ruku, ali se na njegovu licu vidi, kada ga tko upita, da je to duga i bolna priča. Kapetan Rigby nema desno oko. Zapravo ga ima, ali je ono stakleno. Po načinu na koji reagira kada ga za oko pitate, vidi se da je i to duga, bolna priča, možda čak priča istovjetna onoj o izgubljenoj ruci. Kapetan na ramenu nema veliku šarenou pticu iz tropskih krajeva, koja bi znala sve mornarske psovke. On ne voli ptice jer je alergičan na perje. Kapetan puno pije. Pije pivo. On ne podnosi rum i duhanski dim, no rado se sjeća dana kada još nije imao ženu i djecu, ali je imao obje ruke, i obje noge, i oba oka. Bio je mlad i sam. Plovio je samo da brodolomom završi na pustom otoku. Godine su prolazile, tonuli su brodovi na kojima on nije bio, otoci su

se naseljavali. Onako, usput, skupila se i obitelj, zaplela mu užad u mrtvoj luci, na mirnome moru oko njegova broda mnogo se toga skupilo. Sada, kada plovi još samo na jedrenjacima iz boca, najradije sjedi na sjenovitoj strani trijema u staroj stolici za ljunjanje, drijema otvorenih očiju, plaši svoju unuku Eleanor.

Starac je sjedio na trijemu u sjenci stare smokve. Sijeda se kosa sjajila, sjajile su se dvije, tri boce piva kroz hladnu vodu na dnu drvena kabla pokraj stolice za ljunjanje. On je spavao, ili se bar tako činilo. Ponekad bi samo zaškripala povijena koljena stolice i daske drvenog trijema. Na vratima, dva-tri koraka od starije, pojavila se mala smeđokosa djevojčica u bijeloj haljinici. Bila je bosonoga, bijele je sandale držala u jednoj ruci. Djevojčica u bijelom trebala je prijeći pokraj kljastog mornara u stolici za ljunjanje. To je bio jedini put do vrta pokraj kuće, sunca i njenog malog vranca, konjića u šarenou štalici. Džepovi su joj bili puni bijelog šećera i crvena joj se jabuka znojila u drugoj ruci.

Tiho, kao lopov, krenula je mala. Polako, pogledom je već bila tamo. Prošla je kraj stabla, kraj sjenke, kraj kabla...

Starac se prene, osmjehne, zgrabi curicu za ruku, privuče je k sebi. I posadi je u krilo.

– Hej, Eleanor!

Ona ne reče ni riječi, prestrašena, tražeći nekakav način da se izvuče.

– Što je bilo, mala moja brodska?! – ljubazno pokuša kapetan Rigby.

Djevojčica razrogačenih očiju pogleda oko sebe tražeći pomoć, još potpuno nijema. Kako bilo što kazati kada je promatra strašno stakleno oko? Stakleno oko ne razumije strah. Kako govoriti kada je sakata ruka u kratkom rukavu na praznom koljenu drži? Strašne, divlje obrve i morske nemani nacrtane na mišici.



– Pusti me, djede!

Glasan plač zbuni starca. Što je učinio, prestrašio dijete, prestrašio sebe? Pušta je, ona bježi na sunce, ka konjskim odajama. Za njom se kotrlja jabuka, a rasuti se šećer na daskama bijeli. Sjedi djed u sjenci, niz obraz mu curi suza, još malo pa će glasno zajecati.

U vrtu, u toploj tami konjskog stana, crna se griva sjaji, crne se vlasti pletu s djetinjim uvojcima, na vrančevu vratu plače Eleanor Rigby.

\*\*\*

Stari je kapetan umro u svojoj stolici za ljuljanje bez dovoljno ljubavi. Pokopali su ga u tvrdnu zemlju gradskoga groblja. Njegova posljednja želja nije poslušana. Tko nema sreće u životu, nema sreće – rekao bi on. Ni u smrti. Kasnije, nakon pogreba, kada su svi odrasli sjedili u kuhinji, otac je dugo govorio o njegovu životu. Djekočica je slušala sjedeći na podu susjedne sobe, leđima oslonjena na vrata.